

Balkan: Vlade država jugoistočne Evrope trebaju što pre objaviti svoje nameravane doprinose za predstojeći globalni klimatski sporazum u Parizu

Danas, na 5 juni, Svetski dan zaštite životne sredine, mreža organizacija okupljenih u okviru projekta Održiva energetska politika jugoistočne Evrope – SEE SEP, kojoj pripada i CEKOR, poziva vlade u regionu da reaguju brzo i odrede svoje nacionalne ciljeve za smanjenje emisije gasova koji dovode do efekta staklene bašte uoči predstojećeg klimatskog sporazuma u Parizu.

Želimo opet istaći izjavu generalnog sekretara UN-a Ban Ki-mun-a koji je još novembra 2014 rekao da “lideri država moraju preduzeti akcije” i da “postoji mit da će akcije za rešavanje klimatskih promena puno koštati, ali ne preduzimanje akcija će koštati mnogo više”.

I dok se ove nedelje u Nemačkoj u Bonu na konferenciji UN-a oko klimatskih promena pregovara kako će glasiti finalni tekst novog globalnog sporazuma, Srbija priprema konferenciju na visokom nivou o klimatskim promenama 11. juna na koju će doći potpredsednik Evropske komisije Maroš Šefčovič koji koordiniše napore EU da se dostignu ciljevi u oblasti klimatskih promena do 2020 i 2030 godine.

Sa političkog stanovišta bi bilo vrlo značajno da Republika Srbija iako je u Kjoto protokolu kao ne-Aneks I država i nema obaveze za smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte, ipak pokaže maksimalni doprinos globalnoj borbi protiv klimatskih promena, tj. da to bude nacionalni interes i cilj razvoja, jer kao buduća država članica EU, Srbija treba da transponuje naročito skup tzv. Paket za klimu i energiju EU.

Kristin Moro, Ambasadorica Francuske u Srbiji, državi koja je u regionu među najvećim emiterima zagađenja, nedavno je izjavila da se klimatski ciljevi Evropske Unije od najmanje 40% smanjenja emisija do 2030. godine također odnose i na zemlje koje teže ka pridruživanju Evropskoj uniji.

Kristijana Figures, čelnica UNFCCC-a (Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama), izjavila je da za nove rudnike uglja i termoelektrane više nema mesta, ali šta to znači za zemlje regiona, pita se Garet Tankosić-Keli, direktor SEE Change Net-a. “Ako se zemlje Jugoistočne Evrope usklade sa klimatskim ciljevima Evropske unije, da li je to luksuz koji sebi mogu dopustiti? Ugalj nije ‘jeftin’: godišnji zdravstveni troškovi iznose između 2.3 i 6.5 milijardi evra u zemljama regiona – BiH, Crnoj Gori i Srbiji [1]. Zapravo, ugalj je skupa ovisnost koje se moramo rešiti”, rekao je Tankosić-Keli.

Svetska zdravstvena organizacija (WHO) je nedavno predstavila prvu studiju troškova za Evropu [2], koja pokazuje da je zagađenost vazduha oštetila evropske ekonomije za 1.6 bilion američkih dolara, te uzrokovala približno 600.000 preranih smrti i bolesti u 2010. godini. Cifre za Jugoistočnu Evropu jasno pokazuju visok ekonomski trošak smrti od zagađenja vazduha, koji iznosi 17% GDP-a u Albaniji, 20% GDP-a u BiH, 11% GDP-a u Hrvatskoj, 20% GDP-a u Makedoniji*, 14% GDP-a u Crnoj Gori i 33.5% GDP-a u Srbiji.[3]

Balkan: Vlade država jugoistočne Evrope trebaju što pre objaviti svoje nameravane doprinose za predstojeći globalni klimatski sporazum u Parizu

U vezi sa izveštajem Svetske zdravstvene organizacije, Vlatka Matković-Puljić iz organizacije HEAL (Health & Environment Alliance), kaže: "Ovaj izveštaj bi trebao poslužiti kao upozorenje donosiocima odluka na Balkanu o visokom zdravstvenom i ekonomskom teretu zagađenja vazduha u njihovim zemljama. Podržavajući i implementirajući snažne nameravane nacionalne doprinose globalnoj borbi protiv klimatskih promjena (INDCs), vlade imaju jedinstvenu priliku da poboljšaju kvalitet vazduha i zaštite zdravlje svojih građana i građanki."

Ako se ništa ne učini, možemo očekivati povećan broj nepredvidivih vremenskih nepogoda, kao što su poplave koje su prošle godine pogodile zemlje regiona - Hrvatsku, BiH i Srbiju. Troškovi štete koju su izazvale poplave Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) procenila je na 3 milijarde evra.

SEE Change Net i SEE SEP mreža organizacija civilnog društva iz zemalja Jugoistočne Evrope trenutno rade na energetsom modelu za sedam zemalja regiona, koji podržava Evropska komisija, kao i UNDP i britanski Odsek za energiju i klimatske promene. Troškovi u energetsom modelu, čiju je reviziju uradio stručnjak Guy Turner iz Trove Researcha, koji je radio i za Bloomberg, će biti uskoro predstavljeni, te će definitivno pokazati da li je moguće ili ne biti na putu koji će zemljama Jugoistočne Evrope omogućiti da imaju adekvatne nameravane nacionalne doprinose globalnoj borbi protiv klimatskih promena (INDCs), u skladu sa EU standardima, koji iznose najmanje 40% smanjenja emisija do 2030. godine, i to za manje troškova od onih koje trenutno uzrokuju naši energetske sistemi. Zvezdan Kalmar iz CEKOR-a, koji radi na energetsom modelu za Srbiju, je rekao: "Potrebno je da Srbija svoju energetske strategiju usmeri u pravcu decentralizacije koja će voditi ka redukciji emisija i ka povećanju otpornosti infrastrukture i klimatskih promena. Najveći izazov je smanjivanje emisije iz saobraćaja, a da se ne ugrozi ekonomski razvoj u Srbiji i tu je potrebno da Srbija uradi najveći napor razvoja. Treća stvar je uspostavljanje poljoprivredne politike koja će da uskladi povećanje dostupnosti hrane (zdrave i organske proizvedene hrane) sa politikom dugoročne održive regulacije voda i značajnog pošumljavanja odnosno poboljšavanja biodiverziteta u šumskim područjima".